



คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

วันที่ ๓๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๕

รายงานผลการตรวจสอบ ที่ ๑๐/๒๕๖๕

เรื่อง สิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน กรณีกล่าวอ้างว่า ได้รับความเดือดร้อนเสียหายจากการกระทำ
อันไม่เป็นธรรมของเจ้าหน้าที่รัฐ

ผู้ร้อง**ผู้ถูกร้อง**

ที่ ๑

อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์

ที่ ๒

๑. ความเป็นมา

ผู้ร้องได้ร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เป็นคำร้องที่ ๑๐/๒๕๖๕
ลงวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ กล่าวอ้างว่า [REDACTED] | ได้ครอบครองทำประโยชน์
ในที่ดินสาธารณะประโยชน์แปลง [REDACTED]

[REDACTED] จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวนเนื้อที่ ๓๐-๙๘ ไร่ โดยได้เสียภาษีบำรุงท้องที่ตั้งแต่ปี ๒๕๕๓
ถึงปี ๒๕๕๙ ต่อมาในปี ๒๕๕๗ ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ดำเนินโครงการบริหารจัดการใช้ประโยชน์ในที่ดิน
สาธารณะประโยชน์ที่มีการบุกรุกเพื่อขัดความยากจนและพัฒนาชนบท สำหรับจัดที่ดินสาธารณะประโยชน์
แปลงดังกล่าวให้กับประชาชน ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ร่วมกับ [REDACTED] ทำการ
นำเข้าที่ดินของ [REDACTED] บางส่วนต่อเจ้าพนักงานที่ดินว่าเป็นที่ดินที่ [REDACTED] ครอบครองทำประโยชน์
ทำให้เมื่อมีการสรุปผลการประชุมประชุมการจัดที่ดินแล้วปรากฏว่า ที่ดิน [REDACTED] ถูกแบ่งเป็น ๒ แปลง
แปลงที่หนึ่ง [REDACTED] เนื้อที่ ๑๑-๖๒ ไร่ และแปลงที่สอง [REDACTED]
[REDACTED] เนื้อที่ ๑๑-๔๘ ไร่ ซึ่งไม่ตรงกับความจริง โดยที่ [REDACTED] ไม่ได้มีภูมิลำเนาอยู่ใน
พื้นที่ซึ่งขาดคุณสมบัติที่จะได้รับการจัดที่ดิน ทำให้ [REDACTED] ไม่ได้รับความเป็นธรรม จึงขอให้ตรวจสอบ

๒. การพิจารณาคำร้องเบื้องต้น

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพิจารณาจากข้อเท็จจริงเบื้องต้นแล้วเห็นว่า พฤติกรรม
ตามที่ผู้ร้องกล่าวอ้างเป็นกรณีเกี่ยวกับสิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน ซึ่งอยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ
สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖

๓. การตรวจสอบ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้มอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการตรวจสอบตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ และระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๖๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ได้พิจารณาประกอบเอกสารและหลักฐาน ดังต่อไปนี้

๓.๑ หนังสือสำนักงานที่ดินจังหวัดบุรีรัมย์ สาขากรอง ที่ บร ๐๐๗๐.๐๗/๔๙๙ ลงวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๖๔ ถึงเลขานุการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พร้อมเอกสารแนบดังต่อไปนี้

๓.๑.๑ สำเนาหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง (น.ส.ล.) ที่ [REDACTED]

[REDACTED] จังหวัดบุรีรัมย์

๓.๑.๒ เอกสารการประชุมเพื่อคัดเลือกบุคคลผู้มีคุณสมบัติตามโครงการบริหารจัดการการใช้ประโยชน์ในที่ดินสาธารณะประโยชน์ที่มีการบุกรุกเพื่อขัดความไม่สงบและพัฒนาชนบท แปลง [REDACTED] จังหวัดบุรีรัมย์

๓.๑.๓ เอกสารการรายงานผลการปฏิบัติงานรังวัดและขอให้ส่งตัวไปปฏิบัติที่ต้นสังกัดเดิมของเจ้าพนักงานที่ดิน

๓.๑.๔ เอกสารเกี่ยวกับการรังวัดเพื่อทำแผนที่พิพากษา ตามหนังสือศาลจังหวัด นางรอง ที่ ศย ๓๐๓.๐๑๐/๓๔๗๔ ลงวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๕๙ โดยสำนักงานที่ดินจังหวัดบุรีรัมย์ สาขากรอง

๓.๑.๕ รายงานผลการตรวจสอบกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองที่ดินตามโครงการของอำเภอเฉลิมพระเกียรติ

๓.๑.๖ ระเบียบและหลักเกณฑ์ในการพิจารณาจัดที่ดินให้กับราษฎร

๓.๒ บันทึกของพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบคำร้อง เรื่อง ข้อเท็จจริงเพิ่มเติมจากผู้ร้องทางโทรศัพท์ เมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๖๔

๓.๓ บันทึกของพนักงานเจ้าหน้าที่ เรื่อง การสอบข้อเท็จจริงด้วยวิธีประชุมทางไกลผ่านโปรแกรมซุ่มจากผู้ถูกร้องที่ ๑ และผู้ถูกร้องที่ ๒ เมื่อวันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๔

๔. รัฐธรรมนูญ พันธกรณีระหว่างประเทศ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๔.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

๔.๒ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

๔.๓ ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการอนุญาตให้ประชาชนใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๗

๕. ความเห็นคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพิจารณาคำร้อง ข้อเท็จจริงฝ่ายผู้ร้อง ฝ่ายผู้ถูกร้อง ทั้งสอง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งบทบัญญัติของกฎหมายและหลักสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องแล้ว ข้อเท็จจริงรับฟังในเบื้องต้นได้ว่า [REDACTED]

[REDACTED] ที่ดินแปลงพิพากชน [REDACTED] ได้ครอบครองทำประโยชน์โดยไม่มีเอกสารสิทธิตามประมวลกฎหมายที่ดิน เนื้อที่ประมาณ ๓ - ๔ ไร่ ตั้งอยู่ในที่ดินสาธารณะประโยชน์ [REDACTED]

จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งเป็นที่ดินสาธารณะประโยชน์ที่ได้ออก น.ส.ล. แล้ว เลขที่ [REDACTED] เมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๔๐ เมื่อ [REDACTED] บิดา [REDACTED] ถึงแก่ความตาย [REDACTED] บุตร [REDACTED]

[REDACTED] เป็นผู้ดูแลที่ดินแปลงดังกล่าวต่อจากบิดา ได้ส่งมอบที่ดินพิพากให้บุคคลภายนอกเพื่อประกันหนี้เงินกู้ยืมของตนเอง ต่อมา เมื่อปี ๒๕๕๗ [REDACTED] ได้ชำระเงินจำนวน ๖,๕๐๐ บาท แก่บุคคลดังกล่าวเพื่อนำที่ดินแปลงพิพากลับคืนและได้เข้าทำประโยชน์แต่เพียงผู้เดียวจนถัดนั้น

หลังจากที่ [REDACTED] ได้เข้าครอบครองที่ดินพิพากแล้ว ในปีเดียวกันผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ร่วมกับองค์กรภาคีองค์กรส่วนท้องถิ่นผ่านความเห็นชอบของผู้ว่าราชการจังหวัดบุรีรัมย์คัดเลือกที่ดินสาธารณะประโยชน์ [REDACTED] เพื่อจัดทำโครงการบริหารจัดการการใช้ประโยชน์ในที่ดินสาธารณะประโยชน์ที่มีการบุกรุกเพื่อจัดความยกระดับและพัฒนาชนบท สำหรับจัดที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยให้ประชาชนซึ่งเป็นโครงการที่จัดทำเพื่อนำที่ดินแปลงสาธารณะประโยชน์ประเภทที่ทำเลเลี้ยงสัตว์หรือที่ปาช้าสาธารณะประโยชน์ (ในกรณีนี้คือที่ดินสาธารณะประโยชน์แปลงที่ทำเลเลี้ยงสัตว์โคกหนองสโน) ที่ประชาชนเลิกใช้ประโยชน์ร่วมกันและมีผู้บุกรุกมาจัดที่ดินให้แก่ผู้ที่ถือครองทำประโยชน์ในที่ดินอยู่แล้วตามที่ครอบครองอยู่ดังเดิม^๑ และออกหนังสืออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐเป็นการชั่วคราวตามนโยบายแก้ไขปัญหาความยากจนที่เป็นเอกสารหลักฐานที่ถูกต้องตามกฎหมายแต่มิใช่โฉนดที่ดิน ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการอนุญาตให้ประชาชนใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๗ และจัดสาธารณูปโภคที่มีความจำเป็นพื้นฐานให้ โดยจากการจัดที่ดินสาธารณะประโยชน์แปลงที่ทำเลเลี้ยงสัตว์โคกหนองสโน เมื่อวันที่

/๖ มีนาคม...

^๑ การจัดที่ดินตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการอนุญาตให้ประชาชนใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๗ กำหนดให้ประชาชนที่จะเข้าร่วมโครงการต้องยอมรับว่าตนของบุกรุกที่ดินของรัฐก่อน จึงจะเข้าสู่ขั้นตอนการจัดที่ดินซึ่งโดยหลักแล้วจะจัดที่ดินให้กับประชาชนตามสภาพเดิมที่ได้ครอบครอง ครอบครัวจะไม่เกิน ๑๕ ไร่ หากครอบครองเกิน ๑๕ ไร่ ให้พิจารณาจัดให้ครอบครัวที่ ๒ หรือที่ ๓ ถ้าดำเนินการแล้วยังคงมีที่ดินที่ครอบครองเกินอยู่อีกจึงจะส่งมอบคืนเพื่อนำไปจัดสรรให้ราษฎรผู้ยากจนที่อยู่ในพื้นที่ดังกล่าวเป็นลำดับแรก หากมีที่ดินเหลือเพียงพอจะได้พิจารณาจัดให้บุคคลต่างห้องที่ตามความเหมาะสม

๖ มีนาคม ๒๕๕๗ ผู้ถูกร้องที่ ๒ ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำประชาคมกับราชภูมิชี้แจงและแนะนำ
เกี่ยวกับโครงการซึ่งผู้เข้าร่วมประชุมรับทราบและเห็นชอบโดยไม่มีผู้คัดค้าน [REDACTED] เป็นผู้มีภูมิลำเนา
อยู่ในพื้นที่ซึ่งที่สาธารณณประโยชน์ [REDACTED] ตั้งอยู่และเป็นหนึ่งในผู้บุกรุกที่ดิน
สาธารณณประโยชน์แปลงดังกล่าว ได้ทราบว่ามีโครงการจัดที่ดินทำกินจึงสมัครใจเข้ารับการจัดที่ดินโดย
ยอมรับกับทางราชการว่า [REDACTED] เป็นผู้บุกรุกที่ดินของรัฐ ส่วน [REDACTED] มิได้มีภูมิลำเนาอยู่ในห้องที่ดังกล่าว
และไม่ได้เข้าร่วมประชาคมในครั้งแรก

หลังจากนั้น เมื่อเข้าร่วมโครงการแล้วจะต้องมีการรังวัดที่ดินตามการครอบครองของผู้เข้าร่วม
โครงการโดยเจ้าพนักงานที่ดิน ในส่วนนี้ขอกล่าวอ้างฝ่ายผู้ร้องกับฝ่ายผู้ถูกร้องทั้งสองมีความขัดแย้งกัน
ฝ่ายผู้ร้องอ้างว่า ในการรังวัดสอบเขตของเจ้าพนักงานที่ดินเพื่อทำแผนที่แสดงการครอบครองนั้น ผู้ร้อง
[REDACTED] ไม่ได้เข้าร่วมการรังวัดที่ดินและไม่ได้เป็นผู้นำชี้แนวเขตในวันดังกล่าวแต่อย่างใด
แต่ได้รับแจ้งจากบุคคลที่สามไม่ระบุชื่อ ตั้งแต่เมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ว่าได้มีการดำเนินการรังวัด
ที่ดินเสร็จเรียบร้อยแล้ว ซึ่งเป็นวันก่อนที่เจ้าพนักงานที่ดินจะดำเนินการรังวัดจริง จึงไม่ทราบว่ามีการรังวัด
ที่ดินในลักษณะอย่างไร และคาดว่าผู้ถูกร้องที่ ๑ [REDACTED] เป็น
ผู้ดำเนินการต่าง ๆ และนำชี้ที่ดินแปลงพิพากษา [REDACTED] ต่อมา ในวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๕๘
ได้มีการประชุมประชาคมเพื่อคัดเลือกบุคคลผู้มีคุณสมบัติตามโครงการ [REDACTED] จึงได้ทราบว่า
ที่ดินที่ตนครอบครองถูกแบ่งครึ่งเป็น ๒ แปลง แปลงที่หนึ่ง [REDACTED] เนื้อที่ ๑-๖๒ ไร่
และแปลงที่สอง [REDACTED] ๑-๑-๔๔ ไร่ ซึ่งไม่เพียงพอต่อ
การทำงานและไม่ตรงกับการครอบครองจริง [REDACTED] หลังจากนั้น ผู้ร้อง
[REDACTED] จึงได้คัดค้านการจัดที่ดิน [REDACTED] ภายหลังการประชุม

ส่วนฝ่ายผู้ถูกร้องทั้งสองกล่าวอ้างว่า ข้อพิพาทเรื่องการจัดที่ดินสาธารณณประโยชน์ [REDACTED]
เป็นเรื่องที่เคยร้องเรียนมาอย่างผู้ถูกร้องที่ ๒ ตั้งแต่ปี ๒๕๕๗ ซึ่งผู้ถูกร้องที่ ๒
ได้ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับที่ดินจนได้ข้อสรุปแล้ว ปรากฏว่าเดิมที่ดินพิพากษาเป็นทรัพย์มรดก

[REDACTED]
[REDACTED] ต่อมา [REDACTED] ได้นำที่ดินไปประกันหนี้เงินกู้กับบุคคลที่สาม [REDACTED] ได้เป็น
ผู้ออกเงินให้ถอนที่ดินจากบุคคลดังกล่าว [REDACTED] และยืดที่ดินไว้แต่เพียงผู้เดียว
รวมถึงกีดกัน [REDACTED] ไม่ให้เช่าประโยชน์ในที่ดินนั้นอีก เมื่อมีโครงการจัดที่ดินทำกิน [REDACTED] ไม่ประสงค์
ที่จะได้สิทธิในที่ดินพิพากษา แต่ประสงค์ที่จะให้ [REDACTED] แบ่งที่ดินที่เป็นทรัพย์มรดกกัน
คงเหลือครึ่ง [REDACTED] จึงได้เข้าร่วมโครงการด้วยเนื่องจากเห็นว่า [REDACTED] มีสิทธิในที่ดินพิพากษาครึ่งหนึ่ง
โดยกรณีศูนย์ดำรงธรรมอำเภอเฉลิมพระเกียรติได้เคยดำเนินการไกล่เกลี่ยและทำสัญญาประนีประนอม
ยอมความไว้ว่า [REDACTED] ตกลงจะจ่ายเงินค่าไถ่ถอนที่ดินให้ [REDACTED] ครึ่งหนึ่งแต่ไม่เป็นที่ยุติ
ฝ่ายผู้ร้องได้ร้องเรียนเบย์หน่วยงานอื่นอีกหลายครั้ง ถึงแม้ว่าการจัดที่ดิน [REDACTED] จะผ่านความเห็นชอบ

จากที่ประชุมประชามตามขั้นตอนของโครงการตามระเบียบของกระทรวงมหาดไทยแล้วก็ตาม เมื่อ [REDACTED]
เข้าไปทำประโยชน์ในที่ดินที่ [REDACTED] มีสิทธิ จะเกิดเหตุกรรมทบทกรหที่กับฝ่ายผู้ร้องจนนำไปสู่การแจ้งความร้องทุกข์
ให้ดำเนินคดีอาญารวมถึงการฟ้องร้องเป็นคดีกันตลอดมา ทั้งนี้ ผู้ถูกร้องที่ ๑ [REDACTED]
[REDACTED] ไม่มีอำนาจนำชี้ที่ดินที่ราชภูมครอบครองต่อเจ้าพนักงานที่ดิน
อีกทั้งการรังวัดที่ดินเพื่อทำแผนที่ตามการครอบครองของผู้เข้าร่วมโครงการ ดำเนินการโดยเจ้าพนักงานที่ดิน
ซึ่งตามปกติผู้เข้าร่วมโครงการจะเป็นผู้ปักหลักไม้มเพื่อแสดงแนวเขตที่ดินที่ตนเองครอบครองเพื่อให้
เจ้าพนักงานที่ดินดำเนินการรังวัดแนวเขต และในวันที่เจ้าพนักงานที่ดินดำเนินการรังวัด ผู้ถูกร้องทั้งสอง
ยืนยันว่า [REDACTED] ดำเนินการนำเจ้าพนักงานที่ดินรังวัดด้วยตนเอง ผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่มี
ส่วนเกี่ยวข้องและไม่ได้เป็นผู้นำชี้ที่ดินแต่อย่างใด

ส่วนการพิจารณาคุณสมบัติ [REDACTED] กรณี [REDACTED] ไม่ได้มีภูมิลำเนาอยู่ในท้องที่
ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการอนุญาตให้ประชาชน
ใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๗ กำหนดว่า หากมีที่ดินเหลือเพียงพอสามารถพิจารณาจัดให้
บุคคลต่างท้องที่ได้ตามความเหมาะสม [REDACTED] แม้เป็นบุคคล
ที่ไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่ ผู้ถูกร้องที่ ๒ ก็เห็นว่ามีสิทธิที่จะได้รับจัดที่ดินได้ตามหลักเกณฑ์ดังกล่าว
อย่างไรก็ตาม ที่ดินพิพากษานี้เป็นที่สาธารณะประโยชน์ซึ่งเป็นที่ดินของรัฐ [REDACTED] จะอ้างการได้ถอน
ที่ดินจากบุคคลที่สามเพื่อมีสิทธิได ๆ เนื่องจากนั้นไม่ได้ ทั้งนี้ ในปัจจุบันโครงการบริหารจัดการการใช้
ประโยชน์ในที่ดินสาธารณะประโยชน์แปลง [REDACTED] ยังดำเนินการไม่แล้วเสร็จ
และยังไม่มีการออกหนังสืออนุญาตให้ผู้เข้าร่วมโครงการใช้ประโยชน์ในที่ดินเป็นรายแปลง

อย่างไรก็ตาม จากการตรวจสอบเอกสารที่ได้รับจากสำนักงานที่ดินจังหวัดบุรีรัมย์ สาขา
นางรอง ไม่พบบันทึกการนำรังวัดที่ดินแปลงพิพากษานี้อาจทราบข้อมูลได้ว่าผู้ใดเป็นผู้นำเจ้าพนักงานที่ดิน
ซึ่งแนวเขตที่ดินในวันเกิดเหตุ

กรณีมีปัญหาต้องพิจารณาว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้กระทำการหรือละเว้นการทำการอันเป็น
การละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อผู้ร้อง [REDACTED] กรณีการนำชี้ที่ดินต่อเจ้าพนักงานที่ดินทำให้ผู้ร้อง
เสียสิทธิในที่ดินนั้นหรือไม่ และผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้กระทำการหรือละเว้นการทำการอันเป็นการละเมิด
สิทธิมนุษยชนต่อผู้ร้อง [REDACTED] กรณีกระบวนการจัดที่ดินสาธารณะประโยชน์แปลง [REDACTED]
[REDACTED] หรือไม่

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพิจารณาแล้วมีความเห็นดังนี้

(๑) สำหรับการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ เห็นว่า การนำชี้ที่ดินนั้น ระเบียบกระทรวงมหาดไทย
ว่าด้วยการอนุญาตให้ประชาชนใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๗ ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการรังวัด
ที่ดินแบ่งรายแปลงหรือรังวัดทำแผนที่ภายภาพผู้บุกรุกไว้ การรังวัดของเจ้าพนักงานที่ดินจึงต้องดำเนินการ

ตามประมวลกฎหมายที่ดินและระเบียบในการรังวัดที่ดินของกรมที่ดิน ซึ่งจะต้องให้ผู้ที่บุกรุกและอ้างว่า ครอบครองที่ดินแปลงที่จะรังวัดนั้นเป็นผู้นำทำการรังวัดต่อเจ้าพนักงานที่ดินและลงลายมือชื่อรับรอง แนวทางที่ดินของตนเอง รวมถึงให้ผู้ที่ครอบครองที่ดินข้างเคียงแปลงนั้นอยู่ระหว่างชี้แนวเขตและลงชื่อรับรองแนวทางข้างเคียงของตนด้วย ผู้ถูกร้องที่ ๑ [REDACTED]

[REDACTED] ไม่มีอำนาจและหน้าที่

รับรองการรังวัดที่ดินรายแปลงของราชภูมิ รวมถึงไม่มีอำนาจอนุมัติหรืออนุญาตให้ผู้ใดทำประโยชน์ในที่ดิน สาธารณประโยชน์แปลงดังกล่าวได้ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่อาจทำให้สิทธิ [REDACTED] ในที่ดินแปลงพิพากษาเปลี่ยนแปลงหรือสัญญานี้ไป ประกอบกับจากการตรวจสอบไม่พบบันทึกการนำรังวัดของเจ้าพนักงานที่ดิน และขอกล่าวอ้างของผู้ร้องเป็นการคาดการณ์ว่าการนำเข้าที่ดินแปลงพิพากษาที่ [REDACTED] ครอบครองอยู่ กระทำโดยผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งไม่มีประจักษ์พยาน จึงไม่มีข้อเท็จจริงเพียงพอที่จะรับฟังได้ว่าผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นผู้นำเข้าที่ดินแทน [REDACTED] ต่อเจ้าพนักงานที่ดินตามที่ผู้ร้องกล่าวอ้าง ดังนั้น ถือไม่ได้ว่าผู้ถูกร้องที่ ๑ กระทำหรือละเว้นการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อผู้ร้อง [REDACTED] ในกรณีดังกล่าว

(๒) สำหรับการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๒ เห็นว่า การจัดที่ดินตามนโยบายของรัฐบาล ตามโครงการบริหารจัดการการใช้ประโยชน์กรณีที่มีการบุกรุกเพื่อขอจัดความยາกจนและพัฒนาชนบท ที่ดิน กระทำการบุกรุกในที่ดินสาธารณะที่ดิน ๑๕ ไร่ หากครอบครองเกิน ๑๕ ไร่ ให้พิจารณาจัดให้ครอบครัวที่ ๒ หรือที่ ๓ ถ้าดำเนินการแล้วยังคงมีที่ดินที่ครอบครองเกินอยู่อีก จึงจะส่งมอบคืนเพื่อนำไปจัดสรรให้ราชภูมิผู้ยากจน ที่อยู่ในพื้นที่ดังกล่าวเป็นลำดับแรก หากมีที่ดินเหลือเพียงพอจะได้พิจารณาจัดให้บุคคลต่างห้องที่ ตามความเหมาะสม จากแนวทางดังกล่าวเห็นว่า โดยหลักแล้วหากได้ความว่าผู้บุกรุกเป็นผู้มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่และครอบครองที่ดินไม่เกินครอบครัวละ ๑๕ ไร่ ผู้นั้นควรมีสิทธิที่จะได้รับจัดที่ดินตามเงื่อนไข จำนวนเดิมและในบริเวณที่ตนได้ครอบครองอยู่แล้วเมื่อผ่านการประชุมกำหนดคุณสมบัติบุคคล กรณีจะนำที่ดินไปจัดสรรให้ครอบครัวอื่นได้ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขว่าเมื่อตัดส่วนที่เกิน ๑๕ ไร่ ต่อครอบครัวแล้ว ลำดับถัดไปควรนำมาจัดสรรให้ผู้ที่อยู่ในห้องที่ก่อน หากมีที่ดินเหลืออีกจึงจะนำมาจัดสรรให้แก่บุคคล ต่างห้องที่เป็นลำดับสุดท้าย

ข้อเท็จจริงตามคำร้องปรากฏว่า ที่ดินแปลงพิพากษามีเนื้อที่ประมาณ ๒ ไร่ และมีปัญหาระหว่างราชภูมิด้วยกันว่า ผู้ใดจะถือว่าเป็นผู้ครอบครองเดิมที่จะมีสิทธิได้รับการจัดที่ดิน ซึ่งต้องพิจารณา ถึงสิทธิครอบครองเป็นสำคัญ เมื่อพิจารณาเบื้องต้นแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๓๗^๑ รับรองสิทธิของบุคคลไว้ว่า บุคคลย่อมมีสิทธิในทรัพย์สินและการสืบมรดกโดยชอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ที่ดินพิพากษาตั้งอยู่ในเขตที่ดินสาธารณะมีบัตร์ของแผ่นดิน ประเภททรัพย์สินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๐๔ (๒)^๒ ที่แต่เดิม [REDACTED]

ได้เข้าไปครอบครองทำประโยชน์โดยไม่มีเอกสารสิทธิตามประมวลกฎหมายที่ดิน ซึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๐๖^๓ กำหนดว่า ห้ามมิให้ยกอายุความขึ้นเป็นข้อต่อสู้กับแผ่นดินในเรื่องทรัพย์สินอันเป็นสาธารณะมีบัตร์ของแผ่นดิน กล่าวคือ ไม่ว่าจะครอบครองเป็นระยะเวลานานเท่าใดก็ไม่อาจ อ้างสิทธิได้ ๆ ต่อรัฐได้ รวมถึงไม่อาจครอบครองปรับษ์หรือแบ่งการครอบครองที่ดินของรัฐด้วยเช่นเดียวกัน แต่ไม่ได้หมายความว่าบุคคลจะมีสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในที่ดินของรัฐไม่ได้ โดยการที่เอกสารรายได้รายหนึ่งได้ยึดถือที่ดินไว้แม้ว่าบุคคลนั้นจะไม่มีเอกสารสิทธิตามประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา ๓๖๙^๔ ก็ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบุคคลนั้นยึดถือเพื่อตน และเมื่อบุคคลยึดถือทรัพย์สินโดยเจตนา จะยึดถือเพื่อตน บุคคลนั้นก็ย่อมมีสิทธิครอบครองตามมาตรา ๓๖๗^๕ แม้ไม่อาจยกขึ้นต่อสู้กับรัฐได้ ดังที่กล่าวไปแล้ว แต่ระหว่างเอกสารด้วยกันเองสามารถอ้างสิทธิครอบครองดังกล่าวขึ้นยังแก่กันได้ และอาจโอนการครอบครองให้แก่กันได้โดยการส่งมอบที่ดิน [REDACTED]

แม้แต่เดิมที่ดินพิพากษาเป็นทรัพย์มรดก [REDACTED]

[REDACTED] แต่ต่อมาก็ [REDACTED] ผู้ครอบครองแทนทายาทได้โอนการครอบครองในที่ดินแปลง ดังกล่าวแก่บุคคลภายนอก เนื่องจากการโอนดังกล่าวมิใช่การจำนำของตามกฎหมาย เพราะที่ดินพิพากษาไม่มี

/เอกสารสิทธิ...

^๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

มาตรา ๓๗ บุคคลย่อมมีสิทธิในทรัพย์สินและการสืบมรดก

ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

ฯลฯ

ฯลฯ

^๒ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา ๓๐๔ สาธารณะมีบัตร์ของแผ่นดินนั้น รวมทรัพย์สินทุกชนิดของแผ่นดินซึ่งใช้เพื่อสาธารณะประโยชน์หรือ สงวนไว้เพื่อประโยชน์ร่วมกัน เช่น

(๑) ที่ดินกร้างว่างเปล่า และที่ดินซึ่งมีผู้คนอาศัยหรือท่องเที่ยวหรือกลับมาเป็นของแผ่นดินโดยประการอื่น ตามกฎหมายที่ดิน

(๒) ทรัพย์สินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน เป็นต้นว่าที่ขายตั้ง ทางน้ำ ทางหลวงทະเลสาบ

ฯลฯ

ฯลฯ

^๓ มาตรา ๓๐๖ ห้ามมิให้ยกอายุความขึ้นเป็นข้อต่อสู้กับแผ่นดินในเรื่องทรัพย์สินอันเป็นสาธารณะมีบัตร์ ของแผ่นดิน

^๔ มาตรา ๓๖๙ บุคคลได้ยึดถือทรัพย์สินไว้ ห้ามให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า บุคคลนั้นยึดถือเพื่อตน

^๕ มาตรา ๓๖๗ บุคคลได้ยึดถือทรัพย์สินโดยเจตนาจะยึดถือเพื่อตน ห้ามว่าบุคคลนั้นได้ซึ่งสิทธิครอบครอง

เอกสารสิทธิ์ตามประมวลกฎหมายที่ดินที่จะสามารถจดทะเบียนสิทธินิติกรรมได้ ย่อมส่งผลให้สิทธิ์ครอบครองที่ดินแปลงดังกล่าวโอนเป็นของบุคคลภายนอกนับแต่นั้นและไม่เป็นทรัพย์มรดกที่บุคคลทั้งสาม มีสิทธิ์ครอบครองร่วมกันอีกต่อไป ต่อมา เมื่อ [REDACTED] ได้จ่ายเงินให้บุคคลภายนอกเพื่อนำที่ดินกลับมาเป็นของตน ปรากฏข้อเท็จจริงลงกันทั้งตามเอกสารตรวจสอบข้อเท็จจริง ทั้งของผู้ถูกร้องที่ ๒ และตามข้อกล่าวอ้างของผู้ร้องว่า [REDACTED] เข้าครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินพิพากษาแต่เพียงผู้เดียวและห่วงกันไม่ให้ [REDACTED] คนอื่นเข้าเกี่ยวข้อง แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าการที่ [REDACTED] จ่ายเงินของตนให้บุคคลที่สามเพื่อให้ส่งมอบหรือโอนการครอบครองที่ดินให้มาเป็นของ [REDACTED] แต่เพียงผู้เดียวและได้เข้าครอบครองที่ดินโดยเจตนาจะยึดถือที่ดินพิพากษาเพื่อตน มิได้มีเจตนาครอบครองที่ดินพิพากษาในฐานะผู้ครอบครองร่วมกัน [REDACTED] แต่อย่างใด [REDACTED] ย่อมได้ไปซึ่งสิทธิ์ครอบครองในที่ดินแปลงนั้น และมีสิทธิ์ดีกว่าเอกสารรายอื่นหนึ่งที่ดินแปลงดังกล่าว และการที่ [REDACTED] ยอมรับว่า [REDACTED] เป็นผู้บุกรุกที่ดินสาธารณะปัตติของแผ่นดินเป็นการยอมรับว่าจะไม่ยกข้อต่อสู้เพื่อแย่งการครอบครองที่ดินจากรัฐซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับ [REDACTED] แต่ไม่ได้ทำให้สิทธิ์ครอบครอง [REDACTED] ที่มีอยู่หมวดสิ้นไปและไม่ใช่การสละสิทธิ์ที่จะยกข้อกล่าวอ้างขึ้นต่อสู้กับเอกสารรายอื่น ดังนั้น กรณีจึงต้องสันนิษฐานว่า [REDACTED] เป็นผู้ครอบครองที่ดินเดิมในขณะที่มีโครงการจัดที่ดิน

เมื่อพิจารณาหลักเกณฑ์ในการจัดที่ดิน คุณสมบัติของผู้มีสิทธิ์เข้าร่วมโครงการ ประกอบจำนวนเนื้อที่ของที่ดินพิพากษาแล้ว ปรากฏข้อเท็จจริงว่าที่ดินพิพากษามีเนื้อที่เพียงประมาณ ๒ ไร่ [REDACTED] ผู้ครอบครองที่ดินเดิมในขณะที่มีโครงการจัดที่ดินครอบครองเพียงครัวเรือนเดียวอยู่่อีกไม่เกิน๑๕ ไร่ โดยหลักแล้วจึงไม่มีที่ดินเหลือที่จะสามารถแบ่งไปจัดสรรให้กับครอบครัวอีก แต่ปรากฏว่าผู้ถูกร้องที่ ๒ [REDACTED] ดำเนินโครงการโดยให้บุคคลซึ่งทราบดีอยู่แล้วว่ามีได้มีภูมิลำเนาในท้องที่ เข้ามาในกระบวนการตั้งแต่ขั้นการนำรังวัดผังแปลงที่ดินครั้งแรกพร้อมกับผู้บุกรุกรายอื่นที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่และยังนำเข้าสู่การประชาคมเพื่อให้รับรองคุณสมบัติของบุคคลนั้น โดยไม่ปรากฏการพิจารณาว่าในที่ดินสาธารณะประโยชน์นี้แปลง [REDACTED] มีผู้ได้ครอบครองที่ดินก่อน ๑๕ ไร่ หรือไม่ ทั้งนี้ กรณีมีผู้ครอบครองที่ดินก่อน ๑๕ ไร่ ก็จะต้องมีการพิจารณาจัดสรรที่ดินให้แก่ครอบครัวที่ ๒ ที่มีภูมิลำเนาในท้องที่นั้นก่อนและหากยังเหลืออีก จึงจะนำมาจัดสรรให้กับ [REDACTED] ที่เป็นบุคคลภายนอก มิใช่การการตัดแบ่งที่ดินไปให้บุคคลภายนอกเข้าร่วมโครงการตั้งแต่คราวแรก แม้ว่า [REDACTED] จะมีการโต้แย้งการครอบครองระหว่างกัน การพิจารณาการครอบครองที่ดินควรต้องพิจารณาตามข้อสันนิษฐานของกฎหมายเพ่งและพานิชย์เป็นหลัก และหากกรณีนี้จะมีการฟ้องร้องดำเนินคดีและต่อมาบุคคลภายนอกชนะคดี เมื่อพิจารณาตามเงื่อนไขของโครงการก็ไม่อาจจัดที่ดินแปลงนั้นให้แก่บุคคลภายนอกโดยทันที ยังต้องพิจารณาจัดที่ดินให้กับครอบครัวอีกที่มีภูมิลำเนาในพื้นที่ก่อนตามเงื่อนไขของโครงการเสียก่อน

จากเหตุผลข้างต้น พิจารณาแล้วเห็นว่า ที่ดินพิพาทเป็นที่ดินของรัฐและการจัดที่ดินของรัฐเพื่อเป็นที่ดินทำกินให้กับราษฎรเป็นการใช้อำนาจตามกฎหมายของรัฐที่ต้องดำเนินการตามขั้นตอน หลักเกณฑ์ และวิธีการที่ได้กำหนดไว้แล้วสำหรับการนี้ เมื่อมีหลักเกณฑ์กำหนดขั้นตอนการพิจารณาคุณสมบัติของผู้ที่จะเข้าร่วมโครงการไว้แล้ว ผู้ถูกร้องที่ ๒ ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบโครงการ จะต้องดำเนินการและกำหนดภาระให้กระบวนการพิจารณาเป็นไปตามลำดับขั้นตอน เพื่อคุ้มครองสิทธิของประชาชนที่จะได้ประโยชน์จากนโยบายของรัฐ การที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ ดำเนินโครงการโดยให้บุคคลภายนอกสามารถเข้าร่วมตั้งแต่เริ่มโครงการ ทำให้หลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้สำหรับการพิจารณาบุคคลผู้มีคุณสมบัติ เป็นตามลำดับขั้นตอนอยู่แล้วที่ว่า ลำดับแรกให้จัดที่ดินให้ผู้ครอบครองตามสภาพเดิมครอบครัวจะไม่เกิน ๑๕ ไร่ ก่อน หากเกิน จึงจะพิจารณาให้ครอบครัวอื่นที่อยู่ในพื้นที่เป็นลำดับที่สอง เมื่อเหลือจากนั้น จึงจะให้บุคคลต่างห้องที่เป็นลำดับสุดท้ายเป็นอันไร้ผล ซึ่งหากดำเนินการในลักษณะที่ไม่ถูกต้องเช่นนี้ ต่อไปอาจส่งผลกระทบอื่น ๆ ต่อไปว่า การจัดที่ดินสามารถนำบุคคลต่างห้องที่เข้ามารับสิทธิในโครงการได้โดยไม่ต้องพิจารณาตามเงื่อนไขของโครงการต่อไปอีก ส่งผลให้โครงการไม่โปร่งใสและทำให้ผู้ครอบครองเดิมต้องถูกให้ออกจากที่ดินซึ่งไม่เป็นไปตามเจตนาของโครงการที่ประสงค์จะจัดที่ดินให้แก่ที่ถือครองทำประโยชน์ในที่ดินอยู่แล้วตามที่ครอบครองอยู่ด้วยเดิม การกระทำการของผู้ถูกร้องที่ ๒ จึงเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน [REDACTED] ทั้งนี้ การผ่านประชามติไม่ใช่การรับรองอย่างเด็ดขาดว่าบุคคลนั้นมีสิทธิ เนื่องจากผู้ใดจะมีสิทธิตามโครงการย่อมต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไข หลักเกณฑ์ และขั้นตอนของโครงการ แม้จะมีการผ่านประชามติแล้วแต่หากมีการลงมติรับรองสิ่งที่ไม่เป็นไปตามเงื่อนไข หลักเกณฑ์และวิธีการของกฎหมาย ระบุเบียบ หรือแนวปฏิบัติที่กำหนดไว้ แต่ที่ประชุมส่วนนั้นย่อมไม่สามารถนำมาใช้ได้ แม้ในขณะนั้น จะไม่มีผู้ใดโต้แย้งแต่เมื่อความประภูมิต่อผู้มีหน้าที่และอำนาจรับผิดชอบโครงการแล้วต้องดำเนินการแก้ไขกระบวนการให้ถูกต้อง จึงให้เสนอแนวทางการที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อผู้ถูกร้องที่ ๒ จังหวัดบุรีรัมย์ และกรมที่ดินตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๑) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๑) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๑) ประกอบมาตรา ๓๖ ดังนี้

๖. มาตรการที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจึงเห็นควรเสนอแนะมาตรการที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อผู้ถูกร้องที่ ๒ จังหวัดบุรีรัมย์ และกรมที่ดิน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๑) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๑) ประกอบมาตรา ๓๖ ดังนี้

๖.๑ ให้ผู้ถูกร้องที่ ๒ ดำเนินการจัดทำประชาคมเพื่อคัดเลือกผู้มีคุณสมบัติตามโครงการบริหารจัดการการใช้ประโยชน์ที่ดินสาธารณะประโยชน์ที่มีการบุกรุกเพื่อขัดความยากจนและพัฒนาชนบทเปลง [REDACTED] ให้เป็นไปตามระเบียบ

กระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการอนุญาตให้ประชาชนใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๗ ใหม่ ดังนี้

๖.๑.๑ ให้แจ้งเจ้าที่ดินที่ผู้ครอบครองเดิมมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่ก่อน โดยให้พิจารณาว่ามีครอบครัวได้ครอบครองเกิน ๑๕ ไร่หรือไม่ หากปรากฏว่ามีครอบครัวที่ครอบครองเกินครอบครัวละ ๑๕ ไร่ ให้แยกเฉพาะส่วนที่เกิน ๑๕ ไร่ และจัดทำบัญชีไว้

๖.๑.๒ ดำเนินประชาคมสำหรับกรณีส่วนที่ไม่เกิน ๑๕ ไร่ ก่อน โดยให้เสนอชื่อในประชาคมพิจารณาคุณสมบัติตามสภาพและบริเวณที่ครอบครองเดิมเป็นรายครอบครัว ทั้งนี้ ครอบครัวหนึ่งอาจมีหลายแปลงแต่รวมกันแล้วต้องไม่เกิน ๑๕ ไร่ (ซึ่งรวมถึงกรณีของผู้ร้อง [REDACTED]

[REDACTED] เป็น ๑ ครอบครัว) โดยหากมีข้อโต้แย้งการครอบครองให้พิจารณาสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยกรณีตามคำร้องนี้ที่ดินพิพากษาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่า [REDACTED] เป็นผู้มีสิทธิครอบครองทั้งแปลง

๖.๑.๓ เมื่อขั้นตอนข้างต้นแล้วเสร็จ กรณีมีที่ดินเหลือ หักเหลือจากผู้ครอบครองเกิน ๑๕ ไร่ และเหลือจากในบริเวณที่ไม่มีผู้ครอบครองเดิม รวมถึงเหลือจากบริเวณที่ศาลมีคำพิพากษาให้บุคคลที่มิได้มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่ชนบทดีเกี่ยวกับการครอบครองที่ดิน หากประสงค์ให้มีการจัดที่ดินให้แก่ราษฎรในส่วนนั้น ให้ประกาศโดยเปิดเผยแพร่เพื่อแจ้งให้ราษฎรผู้ยากจนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่ยื่นคำขอเข้ารับการคัดเลือกเข้าร่วมโครงการเป็นลำดับแรกไม่เกินครอบครัวละ ๑๕ ไร่ เมื่อลำดับแรกเสร็จสิ้น หากไม่มีบุคคลที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่มีคุณสมบัติ หรือมีผู้มีคุณสมบัติแต่ที่ดินเหลืออยู่ ให้บันทึกเหตุผลไว้ แล้วจึงให้ประกาศโดยเปิดเผยแพร่ให้ราษฎรผู้ยากจนที่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างห้องที่หัวราชอาณาจักรยื่นคำขอเข้ารับการคัดเลือกเข้าร่วมโครงการเป็นลำดับสุดท้าย โดยในข้อนี้หากมีราษฎรผู้ยากจนเข้ารับการคัดเลือกหลายคนให้ใช้เสียงข้างมากของที่ประชุมประชาคมตัดสิน

๖.๒ ให้จังหวัดบุรีรัมย์และกรมที่ดินกำกับดูแลการดำเนินการของผู้ถูกร้องที่ ๒ ให้เป็นไปตามขั้นตอน หลักเกณฑ์ และวิธีการที่ได้กำหนดไว้ สำหรับโครงการบริหารจัดการการใช้ประโยชน์ในที่ดินสาธารณะประโยชน์ที่มีการบุกรุกเพื่อขัดความยากจนและพัฒนาชนบท สำหรับจัดที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยให้ประชาชน

หากมีความจำเป็น เพื่อป้องกันไม่ให้แต่ละพื้นที่ดำเนินการผิดขั้นตอนและเกิดความเสียหาย ให้กรรมที่ดินจัดทำระเบียบหรือแนวทางปฏิบัติสำหรับการจัดที่ดินตามโครงการดังกล่าว โดยแจ้งและการดำเนินการให้ชัดเจนเป็นขั้นตอน เพื่อให้ทุกพื้นที่ดำเนินการได้อย่างถูกต้อง เปิดเผย และโปร่งใสต่อไป

ทั้งนี้ ให้เริ่มดำเนินการภายใน ๖๐ วัน นับแต่ได้รับรายงานฉบับนี้

๗. มติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและมาตรฐานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๔/๒๕๖๕ เมื่อวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๖๕ จึงมีมติว่า การกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน และให้เสนอแนะมาตรการที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๑) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๑) ประกอบมาตรา ๓๖ ตามข้อ ๖ ของรายงานนี้ ไปยังoba เอกอัลลิมพระเกียรติ (ผู้ถูกร้องที่ ๒) จังหวัดบุรีรัมย์ และกรมที่ดิน เพื่อดำเนินการต่อไป

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นางสาวพรประเพ กาญจนรินทร์

ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นางปรีดา คงเป็น

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชาติ เศรษฐามานิน

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นางสาวศยาล ไกยูรวงศ์

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นางสาวปิติกาญจน์ สิทธิเดช

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นายวสันต์ ภัยหลีกเลี้ยง

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ